

Asia: VN/15936/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen järjestämisestä annetun lain ja valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esityksestä

Ehdotetuilla muutoksilla täsmennettäisiin valtion yhteisten tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tiedonhallinnan ohjausta ja yhteisten palvelujen rekisterinpitäjä- ja tiedonhallintavastuita.

Muutoksilla varmistettaisiin palvelukeskuksen tehokas päätöksenteko ja varautumiskyvyn kehittämisedellytykset. Muutosten myötä yhteisten palvelujen tiedonhallinta ja henkilötietojen käsittelyyn liittyvät vastuut selkiytyisivät.

Tiedonhallintaan ja henkilötietojen käsittelyyn liittyvät tarkennukset ns. Tori lakiin ovat tarpeen. Nykyinen tilanne on tulkinnanvarainen ja se aiheuttaa epäselvyyttä vastuiden jakautumisessa.

2. Yhteiset palvelut

- **Kommentit 2 §:n muuttamisesta**

Luonnoksessa ehdotetaan lisättäväksi maininta valtion yhteisiin tieto- ja viestintätekniisiin palveluihin kuuluvaksi myös muiden palveluiden tuottamiseen liittyviä tietoturva-, valvonta- ja lokienhallinnan palveluita. Aiemmin tietoturva-, valvonta- ja lokienhallinnasta on säädetty asetuksen

tasolla. Koska näiden toimien osalta joudutaan käsittelemään myös henkilötietoja, on perusteltua siirtää säännös lain tasolle.

Luonnoksen lakitekstissä mainitaan, että palvelukeskus tuottaa muihin palveluihin liittyviä em. toimenpiteitä, mutta sen perusteluissa mainitaan kokonaisvaltaisemmin liittyvät toimenpiteet. Perusteluissa mainittu ilmaisu tulisi sisällyttää lakitekstiin, muutoin lakiteksti jättää epäselväksi, mitä nämä toimenpiteet ovat.

3. Yhteisten palvelujen rekisterinpitäjät

- **Kommentit uuden 2 a §:n lisäämisestä**

Luonnoksessa esitetään lisättäväksi lakiin 2a §, joka säätelisi 2 §:n mukaisissa palveluissa käsiteltävien henkilötietojen rekisterinpitäjyydestä. Sillä pyritään luonnoksen mukaan parantamaan palvelukeskuksen ja sen asiakkaiden mahdollisuuksia toteuttaa rekisterinpitäjälle kuuluvia vastuita ja velvollisuuksia sekä varmistaa rekisteröityjen henkilötietojen suojan toteutuminen. Rekisterinpitäjästä voi olla tarpeen säätää myös perustuslaista johtuvista syistä. Rekisterinpidosta ei toistaiseksi ole säädetty ja rekisterinpitovastuista on ollut eriäviä tulkintoja.

Luonnos on rekisterinpidon osalta määrittelyissään niukka ja sisällöltään monitulkintainen. Rekisterinpitoa ei ole jäsennelty osana laajempaa kokonaisuutta, jolloin esitetystä ratkaisusta on tullut monimutkainen. Samalla se on jättänyt runsaasti kysymyksiä ratkottavaksi lain ulkopuolella.

Asiakasvirastojen operatiiviseen ydintoimintaan liittyvästä henkilötietojen rekisterinpidosta on säädetty kunkin toimialan erityislainsäädännössä. Niissä asiakas yksin tai yhdessä muiden samaan operatiiviseen toimintaan osallistuva viranomainen on määritelty toiminnassa esiin tulevien henkilötietojen rekisterinpitäjäksi. TORI -lailla ei pidä miltään osin puuttua tähän tilanteeseen.

TORI -laissa säännellystä rekisterinpidosta tuleekin rajata ulos

asiakasvirastojen operatiiviseen toimintaan liittyvät henkilötiedot. Niiden osalta palvelukeskus ei voi olla rekisterinpitäjä. Sen sijaan asiakkaan ja palvelukeskuksen välinen henkilötietojen käsittelysopimus mahdollistaa tarvittaessa palvelukeskuksen käsittelevän näitä tietoja.

Asiakasviraston henkilöstön osalta palvelukeskus ylläpitää rekistereitä ja esim. vikatilanteissa tarvitsee oikeuden näiden tietojen käsittelyyn. Nämä rekisterit on perustettu lakisääteisten velvoitteiden ja virastojen hallinnollisten tarpeiden vuoksi, joten niissä olevien tietojen käytön tarkoituksen määrittää asiakasvirasto.

Henkilötietojen käsittelyn keinoista em. rekistereissä ei voida asiakaskohtaisesti päättää, jos tarkoituksena on ylläpitää toiminnallisesti ja taloudellisesti järkevää tietojärjestelmäkokonaisuutta.

Tietojen käsittelyn keinojen määrittely ei GDPR:n 4 artiklan 7. kohdan mukaan yksinään mahdollista rekisterinpitäjänä toimimisen vaan myös tietojen käsittelyn tarkoitukseen tulisi voida vaikuttaa. Luonnoksessa todetaan, että ”tällaiset [tietojen käytön tarkoituksen määrittelyyn] tehtävät liittyvät pääasiassa palvelukeskuksen Tori-lain 5 §:n mukaiseen yhteisten palvelujen tuottamis- ja kehittämistehtäviin ja niissä erityisesti sen varmistamiseen, että yhteiset palvelut toimivat ja käyttäjät voivat käyttää niitä”. Perusteluista ei näin suppeiden tietojen perusteella voi päätellä palvelukeskuksella olevan tarvetta henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen määrittelyyn.

Tori -laissa ei ole tarvetta määritellä palvelukeskusta rekisterinpitäjäksi muiden kuin omaan henkilöstöön liittyvissä tiedoissa. Muilta osin sen toiminta voi perustua asemaan henkilötietojen käsittelijänä rekisterinpitäjien lukuun. Sen ylläpitämiin ja kehitystyön alaisiin tietojärjestelmiin sovelletaan lakia julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (L 906/2019), jonka perusteella palvelukeskus saa riittävät toimivaltuudet lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseen. Yhteisrekisterinpitäjyyttä tähän ei tarvita.

Lakiluonnoksen 2a §:n säätämällä pyritään parantamaan palvelukeskuksen

ja sen asiakkaiden mahdollisuuksia toteuttaa rekisterinpitäjälle kuuluvia vastuita ja velvollisuuksia sekä varmistaa rekisteröityjen henkilötietojen suojan toteutuminen. Luonnos ei sisällöltään toteuta näitä tavoitteita. Nykyistä tilanne tulee selkeyttää, mutta henkilötietojen käsittelijän asemaa korostamalla. Lisäksi säännöksessä tulisi mainita palvelukeskuksen rooli tiedonhallintayksikkönä.

4. Yhteisten palvelujen käyttöönoton ja liittämisen hyväksyminen

- **Kommentit uuden 7 §:n lisäämisestä**

-

5. Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen toimitusjohtaja

- **Kommentit uuden 8 §:n 2 momentin lisäämisestä**

-

6. Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen henkilöstö

- **Kommentit 9 §:n muuttamisesta**

-

7. Valtion yhteisiä perustietotekniikka- ja tietojärjestelmäpalveluja tuottavan palvelukeskuksen asiakkaat

- **Kommentit uuden 10 §:n 2 momentin lisäämisestä**

-

8. Integraatiopalvelujen tuottaja ja sen tehtävät

- **Kommentit uusien 13 § ja 14 §:n lisäämisestä**

-

9. Varautuminen ja palvelutuotannon häiriötilanteet

- **Kommentit uusien 15 §:n 3 ja 4 momentin lisäämisestä**

15 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti. Momentin mukaan valtiovarainministeriö voisi määritellä merkitykseltään laajakantoisista ja yhteiskunnallisesti merkittävistä periaatteista, joita noudatettaisiin siihen asti, kunnes valtioneuvosto on päättänyt asiasta. Ehdotuksen tarkoituksena on varmistaa, että tärkeimmät yhteiset palvelut sekä niiden varaan rakennetut, viranomaisten toiminnan kannalta kriittiset tietojärjestelmät kyetään ylläpitämään tilanteissa, joissa palveluiden saatavuus tai luotettavuus on kiireellisen häiriötilanteen vuoksi vaarantunut.

Hätäkeskuslaitos pitää ehdotusta erittäin hyvänä ja tarpeellisena.

Laajavaikutteisissa sekä aikakriittisissä ja akuuteissa tilanteissa, joissa ihmishenkien turvaaminen ja merkittävien aineellisten vahinkojen uhka on konkreettinen, kriittisten järjestelmien ylläpito tulee olla korkeimmalla prioriteetilla. Tällöin on tärkeää nopea reagointi tilanteeseen ja ehdotettu menettely mahdollistaa tämän

10. Esityksen vaikutukset organisaatiosi toimintaan

-

11. Muut kommentit

-

Clouberg Iiro
Hätäkeskuslaitos